

Vissa inomhusmiljöfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2001/02:128 Vissa inomhusmiljöfrågor samt tre motioner väckta med anledning av propositionen. Vidare behandlas förslag i fem motioner väckta under 2001 års allmänna motionstid. Dessa förslag har anknytning till de frågor som tagits upp i propositionen.

Regeringen lägger i propositionen fram två förslag för riksdagens avgörande. Propositionen innehåller därutöver regeringens bedömningar i olika frågor med anknytning till inomhusmiljön samt redovisningar av pågående och planerade aktiviteter inom området. Bostadsutskottets överväganden avser huvudsakligen de frågor där förslag presenterats av regeringen eller i motioner.

I propositionen föreslås att miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* skall kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön. Delmålet skall vara uppnått till år 2020 och innebär att byggnader och deras egenskaper inte skall påverka hälsan negativt. För att uppnå målet skall det säkerställas att samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation, att radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft och att radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringens förslag om delmålet för inomhusmiljön och avstyrker ett motstående motionsförslag. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om medel för utbildning på radonområdet.

Samtliga behandlade motionsyrkanden avstyrks av utskottet. I flera fall hänvisar utskottet till regeringens redovisning av pågående och planerade aktiviteter och utredningar. Ett antal motionsyrkanden avstyrks också med hänvisning till att utskottet i andra betänkanden nyligen behandlat och avstyrkt motsvarande förslag.

Till betänkandet har fogats nio reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Inledning.....	6
Delmål för inomhusmiljön.....	6
Åtgärder mot radon i bostäder	9
Medel för utbildning på radonområdet	9
Handläggningen av radonbidraget	10
Anslag för åtgärder mot radon m.m.	11
Nationellt register för radon- och ventilationsstatus	11
Åtgärder mot radon i övrigt	11
Byggnadsdeklarationer	13
Lågfrekvent buller	14
Byggforskning och experimentbyggande	15
Nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön.....	16
Övriga åtgärder för en god inomhusmiljö.....	19
Reservationer.....	22
1. Delmål för inomhusmiljön (m, -).....	22
2. Handläggningen av radonbidraget (kd)	23
3. Anslag för åtgärder mot radon m.m. (c)	23
4. Nationellt register för radon- och ventilationsstatus (m, -)	24
5. Åtgärder mot radon i övrigt (kd).....	25
6. Byggnadsdeklarationer (c).....	26
7. Byggforskning och experimentbyggande (kd, c).....	26
8. Nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön (kd, c, fp)	27
9. Övriga åtgärder för en god inomhusmiljö (c)	28
Särskilt yttrande.....	32
Åtgärder mot radon i bostäder (m, -)	32
Förteckning över behandlade förslag.....	33
Propositionen	33
Följdmotioner	33
Motioner från allmänna motionstiden.....	35

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Delmål för inomhusmiljön

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål för inomhusmiljön inom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:128 punkt 1 och avslår motion 2001/02:Bo27 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (m, -)

2. Medel för utbildning på radonområdet

Riksdagen godkänner att det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda ramanslaget 31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder för år 2002 också får användas för utbildning på radonområdet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:128 punkt 2.

3. Handläggningen av radonbidraget

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo29 yrkande 6.

Reservation 2 (kd)

4. Anslag för åtgärder mot radon m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo28 yrkande 2.

Reservation 3 (c)

5. Nationellt register för radon- och ventilationsstatus

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo27 yrkande 3.

Reservation 4 (m, -)

6. Åtgärder mot radon i övrigt

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo29 yrkandena 3–5.

Reservation 5 (kd)

7. Byggnadsdeklarationer

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo28 yrkande 12, 2001/02:Bo257 och 2001/02:Bo261.

Reservation 6 (c)

8. Lågfrekvent buller

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo252.

9. Byggforskning och experimentbyggande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo28 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Bo29 yrkande 2.

Reservation 7 (kd, c)

10. Nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo28 yrkande 1, 2001/02:Bo29 yrkande 1, 2001/02:Bo325 yrkande 23 och 2001/02:So497 yrkande 14.

Reservation 8 (kd, c, fp)

11. Övriga åtgärder för en god inomhusmiljö

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo28 yrkandena 5–11.

Reservation 9 (c)

Stockholm den 16 maj 2002

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytting (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Carina Moberg (s), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp) och Ewa Thalén Finné (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2001/02:128 Vissa inomhusmiljöfrågor samt tre motioner väckta med anledning av propositionen. Vidare behandlas förslag i fem motioner väckta under 2001 års allmänna motionstid. Dessa förslag har anknytning till de frågor som tagits upp i propositionen.

I ärendet har en med pseudonym undertecknad skrivelse inkommit.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen beskriver propositionens huvudsakliga innehåll som följer.

I propositionen föreslås att miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* skall kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön. Delmålet skall vara uppnått till år 2020 och innebär att byggnader och deras egenskaper inte skall påverka hälsan negativt. Delmålet skall utgöra ett led i att uppnå även andra miljö kvalitetsmål, såsom *Giftfri miljö* och *Begränsad klimatpåverkan*. Bland annat skall effektiv energianvändning i byggnader eftersträvas.

Regeringen preciserar i denna proposition hur delmålet skall säkerställas avseende radon och ventilation, faktorer som är centrala i arbetet med att nå delmålet. Andra väsentliga faktorer som buller och fukt- och mögelskador övervägs ytterligare inom ramen för det samlade miljömålsarbetet. Samtidigt kommer en översyn av plan- och bygglagstiftningen och dess relation till miljöbalken att genomföras.

Regeringen bedömer att eftersträvade förbättringar i fråga om radon och ventilation bör nås genom att nuvarande ansvarsfördelning och regelverk kompletteras med ett system av standardiserade byggnadsdeklarationer med uppgifter om byggnadernas egenskaper i vissa avseenden. Den närmare utformningen av ett sådant system kommer att utredas vidare. Åtgärder vidtas på radonområdet för att förbättra utbildning och förstärka effekten av befintliga bidragssystem.

Utvecklingen mot delmålet kommer att följas inom ramen för det samlade miljömålsarbetet med en årlig översiktlig redovisning till riksdagen om hur arbetet fortskrider. Vart fjärde år utförs en fördjupad utvärdering av målen i syfte att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras.

Utskottets överväganden

Inledning

Regeringen lägger i proposition 2001/02:128 fram två förslag för riksdagens avgörande. Propositionen innehåller därutöver regeringens bedömningar i olika frågor med anknytning till inomhusmiljön samt redovisningar av pågående och planerade aktiviteter och utredningar inom området. Bostadsutskottet behandlar i detta betänkande huvudsakligen propositionen i de frågor där förslag presenterats. I övrigt kommenteras regeringens bedömningar m.m. främst i de frågor som aktualiserats genom motionsyrkanden. Tre motioner har väckts med anledning av propositionen. Dessutom behandlas fem motioner från 2001 års allmänna motionstid med förslag som avser inomhusmiljön.

Delmål för inomhusmiljön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag om delmål för inomhusmiljön inom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö samt avslå motstående motionsförslag, *jämför reservation 1 (m, -)*.

Våren 1999 fastställde riksdagen 15 miljö kvalitetsmål som innebar en ny struktur för arbetet med miljömålen (prop. 1997/98:145, 1998/99: MJU6, rskr. 183). Ett av dessa mål avser God bebyggd miljö och innebär bl.a. att den bebyggda miljön skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Riksdagen har vidare hösten 2001 beslutat om vissa delmål för miljö kvalitetsmålen, däribland för God bebyggd miljö (prop. 2000/01:130, 2001/02: MJU3, rskr. 36). Vad gäller detta mål aviserade regeringen sin avsikt att återkomma till riksdagen med överväganden rörande inomhusmiljön och problemen med radon inomhus.

I den nu aktuella propositionen föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön som formuleras enligt följande:

- År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att
- samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation,
 - radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft och att
 - radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft.

Som bakgrund till sitt förslag redovisar regeringen en bedömning av de aktuella frågorna enligt följande:

Radon, fukt och mögel är exempel på faktorer som vi exponeras för inomhus och som påvisats ha betydelse för människors hälsa. Det är vä-

sentligt att dessa problem avhjälpas och att nya problem förebyggs. Ett första steg för att avhjälpa en del av dessa brister är att säkerställa en god ventilation.

Hälsoeffekterna till följd av problem i inomhusmiljön uppstår i allmänhet vid långvarig exponering. Det är därför viktigt att i första hand lösa problemen där människor, och särskilt barn och ungdomar, vistas ofta eller under längre tid. Följaktligen är det väsentligt att ventilationen fungerar i skolor och förskolor.

En fortlöpande väl fungerande ventilation är av stor betydelse för att begränsa inomhusmiljöproblemen. En god ventilation minskar koncentrationerna av partiklar och emissioner i inomhusluften, liksom fukthalter och i vissa fall halterna av radon och utgör därmed ett viktigt led i strävan att uppnå en inomhusluft av fullgod kvalitet.

Radon utgör en hälsorisk i de halter som kan uppstå inne i byggnader. Radon bör därför behandlas inom ramen för miljö kvalitetsmålet *God byggd miljö*. Sambanden mellan radon och ohälsa är väl dokumenterade. Det är därför motiverat att nu ta ställning för en allmän sänkning av radonhalterna i inomhusluft till 200 Bq/m³ luft. Att minska radonriskerna i byggnader där barn och ungdomar vistas bör prioriteras.

Regeringens förslag om ett delmål för inomhusmiljön har väckt invändningar i motion 2001/02:Bo27 (m). I motionen föreslås att riksdagen dels avslår förslaget om sänkta gränsvärden för radon i befintlig bebyggelse (yrkande 1), dels i ett tillkännagivande framhåller behovet av omedelbara forskningsinsatser för att fastställa vetenskapligt korrekta gränsvärden för befintlig bebyggelse (yrkande 2). Motionärerna anser att regeringen inte redovisar några forskningsresultat som talar för ett sänkt gränsvärde för befintlig bebyggelse. Vidare anser man att ett förslag om sänkt gränsvärde borde ha föranlett ett samtidigt förslag om att staten skall stå för finansieringen samt lämna ersättning för de skador som kan ha orsakats av det hittills gällande gränsvärdet. Motionärerna förordar att resurser läggs på information kring radon samt forskning på området. Innan forskningen visat att nya gränsvärden är nödvändiga bör dagens gränsvärden kvarstå.

Bostadsutskottet anför följande om det föreslagna delmålet för inomhusmiljön och de i motionen redovisade invändningarna avseende gränsvärden för radon.

Utskottet har alltsedan 1970-talet haft anledning att ta upp frågor om radon i olika sammanhang. Olika samhällsinsatser för att minska människors exponering av radon har därvid kommit att diskuteras. Det har i första hand varit fråga om att med olika insatser kunna förmå fastighetsägarna att frivilligt vidta åtgärder när risk för höga radonhalter förelegat. Flera informationskampanjer har bedrivits av de ansvariga myndigheterna under dessa år. Dessutom har olika statliga bidrag kunnat utgå till åtgärder för att minska radonhalten i bostäder.

Riskerna med radon i bostäder har således länge varit väl kända. Sedan flera årtionden har också olika undersökningar redovisat riskuppskattningar i en storleksordning som givit anledning till oro. I propositionen redovisas resultatet från Statens strålskyddsinstitutets (SSI) senaste riskuppskattning som innebär att ca 500 personer i Sverige varje år drabbas av lungcancer med dödlig utgång till följd av radon i inomhusluft. Bedömningen grundas främst

på epidemiologiska undersökningar i bostäder, i första hand en svensk studie som presenterats av Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet. Enligt riskbedömningen skulle radonsänkande åtgärder i alla bostäder med radonhalter över 400 Bq/m³ luft kunna spara upp till 150 dödsfall i cancer per år. En minskning till 200 Bq/m³ skulle kunna minska antalet dödsfall med ytterligare 50 per år.

Enligt regeringens bedömning finns det i dag ett starkt vetenskapligt stöd för att sänka radonhalterna i inomhusluft. Denna bedömning bildar utgångspunkten för regeringens vidare överväganden om ett delmål för inomhusmiljön. Regeringen konstaterar att de gräns- och riktvärden som tillämpas i dag, dvs. 200 Bq/m³ luft för nya byggnader och 400 Bq/m³ luft i befintliga byggnader, är satta mot bakgrund av vad som hittills ansetts tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt.

Sett ur strikt riskbedömningssynpunkt kan det således finnas anledning att tillämpa väsentligt lägre värden än dem som gäller i dag. Samtidigt måste de mål som sätts upp gå att genomföra inom en överblickbar tidsperiod. Ett mycket ambitiöst mål skulle sannolikt förutsätta en så lång genomförandeperiod att de nödvändiga åtgärderna riskerar att skjutas upp till en senare del av perioden. Det finns således skäl att avväga såväl målnivån för radon som målperiodens längd så att de åtgärder som krävs för att nå målen bedöms vara praktiskt genomförbara.

Bostadsutskottet instämmer i regeringens bedömning att det måste anses föreligga ett tillräckligt vetenskapligt underlag för nu att sätta upp mål och vidta olika åtgärder för att sänka radonhalten i bostäder, skolor och förskolor. Det föreslagna målet – en radonhalt på högst 200 Bq/m³ luft – liksom målperiodens längd – till år 2010 för skolor och förskolor och år 2020 för bostäder – förefaller vara mot den av regeringen redovisade bakgrunden väl valda.

Av det hittills anförda framgår att utskottet inte delar de synpunkter som framförs i motion 2001/02:Bo27 (m) om att det saknas vetenskapligt stöd för att tillämpa lägre värden än i dag för radonhalten i byggnader. Däremot instämmer utskottet i att ytterligare forskningsinsatser inom området är önskvärda. Vidare vill utskottet med anledning av motionens yrkande 1 om att riksdagen inte skall fastställa ett nytt gränsvärde för radonförekomsten i befintlig bebyggelse påpeka att detta inte heller är innebörden i det av regeringen begärda godkännandet av delmålet för inomhusmiljö. Det i dag tillämpade riktvärde på 400 Bq/m³ som kan utgöra grund för ingripande mot enskilda byggnadsägare med stöd av miljöbalken föreslås för närvarande inte ändras. Regeringen anför däremot att avsikten är att senare under målperioden ändra detta värde till nivån 200 Bq/m³, men att ett beslut om ett ändrat värde bör anstå i avvaktan på den utredning om byggnadsdeklarationer som aviseras i propositionen.

Det föreslagna delmålet för god inomhusmiljö tar även upp ett mål för ventilationen. Det skall säkerställas att samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation. Delmålet formulering avseende ventilationen har inte

väckt några invändningar i motioner eller under utskottets beredning av ärendet. Det framgår av de bedömningar och överväganden som redovisas i propositionen att regeringen anser att frågan om ventilation och radonförekomst har ett starkt samband och att åtgärderna på dessa områden därför till stor del bör kunna samordnas. Bostadsutskottet instämmer i denna bedömning.

Sammanfattningsvis tillstyrker bostadsutskottet regeringens förslag om att miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön med den föreslagna lydelsen. Motion 2001/02:Bo27 (m) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

I propositionen redovisas vilka åtgärder vid nybyggande respektive i befintlig bebyggelse som regeringen bedömer vara nödvändiga för att nå de uppsatta målen för ventilation och radon. Endast en av dessa åtgärder – användningen av anslaget för radonbidraget – underställs emellertid riksdagen för beslut. Utskottet tar i det följande avsnittet upp detta förslag, men kommenterar övriga åtgärder endast till den del de aktualiserats genom motionsförslag.

Åtgärder mot radon i bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag om att medel på anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder också får användas för utbildning på radonområdet samt avslå motionsförslagen om

- handläggningen av radonbidraget, *jämför reservation 2 (kd)*,
 - anslag för åtgärder mot radon m.m., *jämför reservation 3 (c)*,
 - nationellt register för ventilations- och radonstatus, *jämför reservation 4 (m, -)*,
 - åtgärder mot radon i övrigt, *jämför reservation 5 (kd)*.
- Jämför även särskilt yttrande (m, -).*

Medel för utbildning på radonområdet

Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder kan utgå enligt förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egna hem. Medel för bidraget anslås under utgiftsområde 18 på anslaget 31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder. För att få större effekt av dessa bidrag föreslår regeringen att medel från anslaget avsätts till ökad utbildning av dem som hanterar ansökningar om bidrag. Förslaget innebär att medel ur det aktuella anslaget för år 2002 därför skall få användas också för utbildning inom radonområdet.

Som skäl för förslaget anför regeringen att ett utbildningsbehov hos handläggare av radonbidrag skapas av att vissa nya villkor kommer att ställas i samband med att radonbidrag beviljas. Bidrag till radonsanering bör enligt propositionen endast lämnas på villkor att radonkällan anges och att uppfölj-

ningsmätningar görs. Dessutom bör krav på godkänd ventilationsbesiktning införas för bidraget för att understryka det samband som råder mellan fungerande ventilation och radonhalt.

Varken i motioner eller under utskottets beredning av ärendet har några invändningar framkommit mot regeringens förslag om att medel avsätts för utbildning av handläggare av radonbidraget. Bostadsutskottet tillstyrker således förslaget.

Handläggningen av radonbidraget

Bidragsverksamheten enligt förordningen om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem sköts av Boverket, länsstyrelserna och kommunerna. Ansökan om bidrag görs hos länsstyrelsen. Bidrag kan lämnas för de åtgärder som kommunen funnit nödvändiga för att huset efter åtgärderna skall uppfylla de krav i fråga om radonhalten i inomhusluften som med stöd av plan- och bygglagen kan ställas vid ombyggnad. Länsstyrelsen beslutar om bidrag. Beslutet får överklagas hos Boverket.

Den nuvarande ordningen för handläggningen av radonbidraget ifrågasätts i motion 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 6. Enligt motionärerna bör i stället Småhusskadenämnden ges i uppdrag att administrera radonbidraget. Motionärerna framhåller att betydande erfarenheter och kompetens finns hos denna myndighet som också bör kunna tas till vara i samband med åtgärder mot radon, inte minst vad gäller kontakten med sakkunniga konsulter och administratörer.

Den statliga fonden för fukt- och mögelskador i småhus, m.m. – Småhusskadenämnden – är en liten statlig myndighet lokaliserad till Kammarkollegiet i Stockholm. Småhusskadenämnden lämnar ekonomiskt stöd i form av bidrag eller ersättning till reparation av fukt- och mögelskador i en- och tvåbostadshus.

Även i propositionen redovisas vissa överväganden om handläggningen av radonbidraget med anledning av ett förslag i Radonutredningens betänkande (SOU 2001:7) om att handläggningen av bidragsärenden skall samlas hos länsstyrelsen. Arbetsfördelningen vid handläggningen behöver enligt propositionen klarläggas, bl.a. med anledning av de nya villkor för bidrag som nämnts ovan. Regeringen kommer att överväga denna fråga ytterligare i samråd med länsstyrelserna och andra berörda.

Bostadsutskottet kan inte finna skäl att förorda en förändrad handläggningen av radonbidraget på det sätt som föreslås i motionen. Radonutredningen övervägde frågan om handläggningen och konstaterade bl.a. att det i många län finns handläggare med formell byggnadsteknisk kompetens och att det i fråga om bidragshanteringen finns en lång erfarenhet vid länsstyrelserna. Däremot ansåg utredningen att tillräcklig kompetens inte alltid fanns representerad vid kommunernas del i bidragshanteringen. Detta föranledde det förslag som regeringen nu ytterligare skall överväga.

Bostadsutskottet vill inte föregripa de aviserade övervägandena om handläggningen av radonbidraget och avstyrker motion 2001/01:Bo29 (kd) yrkande 6.

Anslag för åtgärder mot radon m.m.

I motion 2001/02:Bo28 (c) yrkande 2 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om att erforderliga medel skall avsättas under kommande års budgetar så att ambitionerna om en god inomhusmiljö kan förverkligas.

Bostadsutskottet vill framhålla att ställningstagande i budgetfrågor i princip bör anstå till höstens budgetarbete. Ett allmänt formulerat tillkännagivande om "erforderliga medel" torde inte heller fylla någon egentlig funktion. Vad gäller det anslag som diskuterats ovan – 31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder – kan utskottet också konstatera att anslaget höjdes från 7 miljoner kronor för år 2001 till 20 miljoner kronor för innevarande budgetår. Enligt budgetpropositionen för år 2002 beräknas anslaget för de kommande budgetåren 2003 respektive 2004 till 33 miljoner kronor.

Utskottet avstyrker motion 2001/02:Bo28 (c) yrkande 2.

Nationellt register för radon- och ventilationsstatus

I propositionen redovisar regeringen sin avsikt att vidta olika åtgärder som ett led i arbetet med att uppnå delmålet för inomhusmiljön. En av dessa åtgärder avser ett uppdrag till Lantmäteriverket att utreda hur uppgifter om radon- och ventilationsstatus kan samlas i ett nationellt register. Bakgrunden till den planerade utredningen är ett förslag från Radonutredningen om ett radonregister. Regeringen finner detta förslag väl utarbetat men anser att även uppgifter om ventilation bör kunna infogas i ett sådant register.

Regeringens planerade uppdrag till Lantmäteriverket tas upp i motion 2001/02:Bo27 (m) yrkande 3. Enligt motionen bör riksdagen fatta ett beslut om att en sådan utredning inte skall tillsättas. Motionärerna anser att regeringen i alltför stor utsträckning tillskapar register på olika områden. Detta anses i förlängningen kunna leda till att människors integritet och frihet hotas.

Bostadsutskottet anser inte att friheten är hotad av att Lantmäteriverket utreder möjligheten att inrätta ett register över byggnaders radon- och ventilationsstatus. Syftet med en sådan registrering skulle i stället vara att påskynda arbetet med att förbättra inomhusmiljön i våra byggnader. Det får förutsättas att eventuella risker för att uppgifter i registret skulle kunna uppfattas som integritetskränkande e.d. kommer att uppmärksammas i den aviserade utredningen.

Utskottet avstyrker den aktuella motionen.

Åtgärder mot radon i övrigt

I motion 2001/02:Bo29 (kd) finns ytterligare tre förslag om tillkännagivanden till regeringen om åtgärder mot radon m.m.

I yrkande 2 föreslås att ett system för certifiering av radonsanerare utarbetas. Motionärerna anser att många saneringsföretag i dag saknar tillräcklig kunskap och kompetens.

I motionens yrkande 4 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om behovet av ett tvärsektorielt synsätt beträffande radon. Motionärerna anser att radon i dricksvatten och inomhusluft bör ha en likartad behandling. Vidare föreslås i yrkande 5 att bidrag till radonsanering av dricksvatten bör återinföras.

Bostadsutskottet anser liksom motionärerna att det är av stor vikt att de åtgärder som vidtas i byggnader med hög radonhalt i luften utförs på ett fackmannamässigt sätt. I propositionen kommenteras också behovet av utbildning inom radonområdet. Det konstateras att behovet av personer med särskild kompetens att utföra mätningar m.m. kommer att öka. Särskilda kunskaper beträffande sambanden mellan radon i inomhusluften och andra inomhusmiljöproblem erfordras. Regeringen framhåller att kunskapsinhämtandet liksom hittills bör vara en fråga för berörda branscher.

Utskottet har inte skäl att ifrågasätta regeringens bedömning att de berörda branscherna i huvudsak själva bör kunna svara för den erforderliga kunskapsinhämtningen för de företag som är verksamma inom området. När det gäller certifiering inom radonområdet finns det exempel inom närliggande områden, bl.a. för ventilationsrengöring, på att branschorgan själva tagit initiativ till att certifieringssystem på frivillig väg utformats. Även inom radonområdet finns det i dag ett certifieringsorgan som utfärdar kompetensbevis för radontekniker, även om de hittills inte fått någon större spridning. Det kan emellertid förväntas att en ökad uppmärksamhet kring radonfrågorna till följd av bl.a. arbetet med det nu aktuella delmålet för inomhusmiljön leder till en ökad aktivitet från de företag och branschorgan som är verksamma inom området. Det ligger givetvis också i beställarens intresse att försäkra sig om att den som skall utföra en åtgärd besitter tillräcklig kompetens.

När det gäller synpunkterna på behovet av ett tvärsektorielt synsätt och att frågor om radon i dricksvatten bör behandlas samtidigt som radon i byggnader kan utskottet bara till viss del instämma. Naturligtvis kan ett tvärsektorielt angreppssätt på olika problem ofta vara en bra utgångspunkt. Detta innebär emellertid inte självklart att alla problem som exempelvis ett visst ämne kan orsaka i olika sammanhang måste diskuteras samtidigt. Om detta synsätt tillämpades konsekvent på andra problem i inomhusmiljön skulle det leda till krav på att en rad komplexa miljöproblem samtidigt behandlas. Enligt utskottets mening måste det vara möjligt att överväga åtgärder i byggnaders inomhusmiljö utan att samtidigt ta ställning till problem som gäller vårt kanske viktigaste livsmedel, dricksvattnet. Frågor om dricksvatten bereds inom riksdagen av miljö- och jordbruksutskottet. Från de utgångspunkter som bostadsutskottet i första hand har att beakta finns det inte tillräckliga skäl att föreslå en ändring av denna ordning eller förorda bidrag till radonsanering av dricksvatten.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2001/02:Bo29 (kd) yrkandena 3–5.

Byggnadsdeklarationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om byggnadsdeklarationer. Utskottets ställningstagande görs mot bakgrund av det pågående arbetet på området. *Jämför reservation 6 (c).*

På bostadsutskottets förslag gjorde riksdagen hösten 1995 ett tillkännagivande om deklARATION av bostäder (bet. 1995/96:BoU1, rskr. 1995/96:30). Innebörden i tillkännagivandet var att ett system för kvalitetsdeklARATION av bostäder borde utvecklas och komma i praktiskt bruk så snart som möjligt. Regeringen gav därefter Boverket i uppdrag att utveckla ett sådant system. Boverket redovisade sin utredning år 1998. Därefter gav regeringen Boverket ett förnyat uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med utgångspunkt från verkets förslag. Boverket redovisade resultatet av försöksverksamheten samt sina förslag år 2001. Vid sidan av Boverkets utredning och försöksverksamhet har under de senaste åren flera andra system för deklARATION av bostäder utvecklats, bl.a. det s.k. MIBB-systemet som har stöd från flera organisationer inom bostadssektorn.

Regeringen redovisar i propositionen sin bedömning av hur arbetet med byggnadsdeklarationer bör föras vidare. För att göra inomhusmiljön till en angelägenhet för alla inom bygg- och fastighetssektorn anser regeringen att såväl nya som befintliga byggnaders egenskaper i vissa avseenden bör deklarerars. Sådana deklARATIONer bör kunna användas både för uppföljningen av miljömålen och som en del av den information som normalt lämnas vid ägarbyten och förhyring av byggnader och lokaler. Regeringen redovisar sina överväganden både i frågan om vad deklARATIONerna bör omfatta och om de skall vara frivilliga eller göras obligatoriska, men tar inte definitiv ställning i någon av dessa frågor. När det gäller omfattningen framhåller emellertid regeringen framför allt behovet av att vidare utreda deklARATIONer som redovisar uppgifter om radon och ventilation samt eventuellt byggnadens energianvändning. I utredningsarbetet bör enligt propositionen även belysas frågor om frivillighet kontra obligatorium, möjligheter att infoga informationen i befintliga system för deklARATIONer samt genomförandetider, övergångsregler och konsekvenser för olika grupper, såsom mindre och medelstora företag. Utredningsarbetet bör enligt regeringen bedrivas så att resultatet föreligger senast år 2004 för att kunna beaktas i den första fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålen.

Enligt motion 2001/02:Bo28 (c) yrkande 12 bör ett obligatoriskt deklARATIONssystem för bostäder införas. Motionärerna framhåller bl.a. behovet av deklARATION av vilka byggmaterial som ingår i byggnaderna.

Även två motioner från allmänna motionstiden tar upp frågor om byggnadsdeklarationer. I motion 2001/02:Bo257 (v) föreslås att regeringen bör prioritera arbetet med att ta fram ett system för miljö- och energideklaration av bostäder som kan användas senast år 2003. Enligt motionen bör systemet vara obligatoriskt och deklARATIONERNA vara offentliga handlingar. I motion 2001/02:Bo261 (s) föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande med innebörden att regeringen bör öka ansträngningarna att i stor skala införa ett system för miljödeklarationer av fastigheter.

Som framgått ovan initierades det utredningsarbete som bedrivits vid Boverket för att ta fram ett system om byggnadsdeklarationer ursprungligen av bostadsutskottet. Utskottet har emellertid inte tagit ställning i frågan om den närmare omfattning av ett sådant system. Det framgår av de överväganden som redovisas i propositionen att inte heller regeringen ännu anser sig ha tillräckligt underlag för ett ställningstagande i denna fråga. Flera avvägningar behöver enligt regeringen göras när det bl.a. gäller frivillighet kontra obligatorium och vilka egenskaper som i första hand bör deklarerars. Inriktningen på det av regeringen föreslagna delmålet för inomhusmiljön framhålls också som en utgångspunkt för dessa avvägningar.

Den fråga som särskilt framhålls i motion 2001/02:Bo28 (c) – deklARATION av vilka byggmaterial som ingår i byggnaderna – behandlas i propositionen i avsnitt 5.1 om åtgärder i samband med nybyggande. Regeringen konstaterar att det finns ett behov av en översiktlig dokumentation i någon form av vilka byggprodukter som använts vid byggandet, var i byggnaden de finns samt av vem och när de tillverkats. Denna fråga kommer enligt regeringen att övervägas i en tidigare aviserad översyn av plan- och bygglagstiftningen.

Bostadsutskottet har förståelse för att de avvägningar som redovisas i propositionen kan behöva utredas ytterligare innan definitiv ställning tas till ett system för deklARATION av bostäder. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2001/02:Bo28 (c) yrkande 12, 2001/02:Bo257 (v) och 2001/02:Bo261 (s).

Lågfrekvent buller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsförslag om åtgärder mot lågfrekvent buller. Utskottet hänvisar till den redovisning av frågan som finns i propositionen.

I motion 2001/02:Bo252 (s) diskuteras problemen med lågfrekvent buller i boendemiljön. Motionärerna anser att vissa rekommendationer som Boverket presenterat för att komma till rätta med problemen är otillräckliga. Av detta skäl föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande skall begära ytterligare åtgärder för att motverka lågfrekvent buller i boendemiljön.

Även i fråga om lågfrekvent buller initierades ett utredningsarbete vid bl.a. Boverket genom ett tillkännagivande från riksdagen på förslag av bostadsut-

skottet (bet. 1997/98:BoU4, rskr. 1997/98:146). Tillkännagivandet innebar att regeringen borde initiera en översyn av problemen med lågfrekvent buller och därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av frågan samt eventuella förslag till åtgärder. I propositionen lämnar regeringen nu den begärda redovisningen.

Regeringen hänvisar till rapporten Lågfrekvent buller i boendemiljön som Boverket tagit fram i samråd med Socialstyrelsen och Naturvårdsverket. I rapporten konstateras att lågfrekvent buller upplevs som störande där det uppträder, att de tekniska möjligheterna att förebygga och åtgärda sådant buller är goda och att de myndighetskrav som gäller lågfrekventa ljud i bostäder är ändamålsenliga. Vad gäller lågfrekventa ljud från installationer utomhus, vanligen fläktar, finns enligt Boverkets uppfattning en lucka i bygglovhanteringen. Enligt regeringen kommer denna fråga, liksom bygglovhanteringen i övrigt, att behandlas i anslutning till översynen av plan- och bygglagstiftningen. Vidare aviseras att regeringen kommer att uppdra åt de myndigheterna som svarar för olika regelverk där begränsningar av buller ingår att samordna sina krav i olika avseenden, bl.a. vad gäller metoder för bullermätningar.

Motion 2001/02:Bo252 (s) avgavs under allmänna motionstiden hösten 2001. Motionärerna hade således inte kännedom om den redovisning som regeringen nu presenterat och de åtgärder som aviserats. Utskottet anser att det föreslagna tillkännagivandet kan undvaras. Motionen avstyrks således.

Byggforskning och experimentbyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om byggforskning och experimentbyggande, *jämför reservation 7 (kd, c)*.

Två motioner väckta med anledning av propositionen tar upp frågor om byggforskning.

Enligt motion 2001/02:Bo28 (c) får valet av byggmaterial stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Även om många samband är tydliga anser motionärerna att det behövs mer forskning på området. Ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd föreslås i yrkande 3. Vidare föreslås i yrkande 4 att riksdagen gör ett tillkännagivande om att byggforskningen måste bedrivas utifrån ett kvinno-, barn- och ungdomsperspektiv. Motionärerna anser att det är särskilt angeläget att beakta de synpunkter som kvinnor och barn kan ha på hur inomhusmiljön skulle kunna förbättras.

I motion 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 2 föreslås att riksdagen skall förorda att särskilda anslagsmedel avsätts för experimentbyggande. Motionärerna pekar bl.a. på de problem som kan bli följden av oprövade metoder och material.

Bostadsutskottet delar motionärernas syn på vikten av att det bedrivs ett forsknings- och utvecklingsarbete med inriktning mot de frågor som har betydelse för inomhusmiljön. Det är också utskottets uppfattning att ett omfattande arbete med statlig finansiering i dag bedrivs på detta område. I propositionen framhålls bl.a. den satsning inom området byggnadsrelaterad ohälsa som görs bl.a. inom forskningsprogrammet Det sunda huset, som drivs av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (FORMAS). Detta program tar även upp relationen mellan brukaren, byggnaden och inomhusmiljön samt de ekonomiska, juridiska och kulturella förutsättningar som styr vad som upplevs som möjligt och rimligt att göra för att säkerställa och förbättra inomhusmiljön. Programmet omsätter ca 50 miljoner kronor under sin andra etapp åren 2001–2003. Resultaten förväntas enligt propositionen vara till stor nytta vid den utvärdering av delmålet för god inomhusmiljö som skall genomföras inom en fyraårsperiod.

Vad gäller de frågor som tas upp i motionerna kan nämnas att FORMAS enligt sin instruktion särskilt skall verka för att genusperspektivet får genomslag i forskningen och att jämställdheten mellan män och kvinnor främjas. Som motionärerna framhåller kan denna utgångspunkt även ha betydelse i frågor om inomhusmiljön liksom behovet av att beakta bl.a. barns och ungdomars särskilda behov och känslighet för allergiframkallande ämnen m.m. FORMAS skall enligt sin instruktion även fördela medel till utvecklingsarbete inom bebyggelseområdet, vilket får anses inkludera en möjlighet att stödja s.k. experimentbyggande.

Bland de forskningsutförande organ som arbetar med frågor om byggnadsmaterial och byggnadsteknik kan särskilt nämnas de tekniska högskolorna. Vidare bedrivs ett omfattande arbete på detta område vid olika forskningsinstitut, branschinstitut samt vid företagen inom sektorn.

Med hänvisning till det anförda anser inte utskottet att det föreligger tillräckliga skäl för riksdagen att ställa sig bakom de relativt allmänt formulerade förslag om tillkännagivanden som läggs fram i motion 2001/02:Bo28 (c) yrkandena 3 och 4. Utskottet kan inte heller finna tillräckliga skäl för att i enlighet med förslaget i motion 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 2 förorda att medel till experimentbyggande skall anslås i särskild ordning. Motionerna avstyrks således.

Nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om ett nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön m.m. Utskottet anser att arbetet med att vidga insatsområdet för en bättre inomhusmiljö i första hand bör ske inom ramen för miljömålsarbetet.

Jämför reservation 8 (kd, c, fp).

I två av de motioner som väckts med anledning av propositionen riktas kritik mot att regeringens förslag om ett delmål för inomhusmiljön har en alltför begränsad inriktning. Motionärerna menar att regeringen borde ha lagt fram förslag om ett nationellt handlingsprogram som utgår från ett helhetsperspektiv på inomhusmiljö och hälsa.

Förslag om att ett sådant nationellt handlingsprogram skall utarbetas läggs fram i motion 2001/02:Bo28 (c) yrkande 1. Motionärerna anser att regeringen i propositionen endast behandlat radon- och ventilationsfrågor medan buller, fukt- och mögelskador, magnetiska och elektriska fält samt luftföroreningar från källor utanför byggnader lämnats obehandlade.

Även i motion 2001/02:Bo29 (kd) hävdas att regeringens förslag är otillräckliga och i yrkande 1 förordas därför att ett nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön skapas. Motionärerna framhåller bl.a. att det är viktigt att målen för inomhusmiljön tydligt kopplas till folkhälsoarbetet.

Utskottet tar i detta sammanhang också upp två motioner från allmänna motionstiden. Ett tillkännagivande till regeringen om att en bra bostad är en viktig del av folkhälsopolitiken föreslås i motion 2001/02:So497 (fp) yrkande 14. I Centerpartiets partimotion 2001/02:Bo325 yrkande 23 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om betydelsen av en god inomhusmiljö. I motionen hävdas att det i många bostadsområden i dag syns tecken på sämre hälsa.

Bostadsutskottet kan inledningsvis konstatera att det i de aktuella motionerna med förslag om ett nationellt handlingsprogram inte finns några invändningar mot det av regeringen föreslagna delmålet för inomhusmiljön, utom att det anses vara alltför begränsat. Några förslag om konkreta kompletteringar av delmålet läggs emellertid inte fram i motionerna. Motionärerna förordar i stället i allmänna ordalag att ett brett handlingsprogram utarbetas för att hantera hela problembilden för inomhusmiljön. Enligt en av motionerna skall i detta sammanhang dessutom hanteras frågor om luftföroreningar utanför byggnaden.

Bostadsutskottet menar att det breda angreppssätt på de komplexa problemen med inomhusmiljön som motionärerna förordar i stället bör ske inom ramen för miljömålsarbetet. Det skulle kunna hävdas att detta arbete i sig är ett nationellt handlingsprogram för flertalet miljöproblem. Miljökvalitetsmålen definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot. Delmålen anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet. Kopplat till miljömålsarbetet är också ett tydligt uppföljningssystem som gör en effektiv mål- och resultatstyrningsprocess möjlig.

Vad gäller inomhusmiljön tas nu ett första steg i arbetet med att konkretisera miljökvalitetsmålet genom ett delmål och att lägga fast vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå de uppsatta målen. Samtidigt framhålls i propositionen att detta endast skall ses som ett led i ett arbete som kommer att behöva breddas till andra väsentliga faktorer som har betydelse för inomhusmiljön och påverkar hälsan. Regeringens bedömning är att det fortsatta arbetet bör inriktas på att komma till rätta med fukt, mögel, buller och kemiska ämnen i byggmaterial. Det bör vidare erinras om att flera av de fastställda

miljökvalitetsmålen utöver målet God bebyggd miljö avser frågor med betydelse för boende och hälsa. Det gäller t.ex. målen Frisk luft, Giftfri miljö och Säker strålmiljö. Även dessa miljökvalitetsmål har konkretiserats genom ett antal uppföljningsbara delmål.

Som framhålls i en av motionerna är en god bostad också en viktig del av folkhälsopolitiken. Regeringen konstaterar således i propositionen att delmålet för god inomhusmiljö nästan enbart syftar till att tillgodose människors hälsa. Socialstyrelsen har ett övergripande ansvar för hälsofrågor och Statens folkhälsoinstitut är ansvarig myndighet för det nationella folkhälsoarbetet. Dessa myndigheter kommer därför tillsammans med Boverket, som är ansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, att gemensamt bidra till uppföljning och utveckling av delmålet för inomhusmiljön. Hur samordningen av arbetet skall ske skall enligt propositionen övervägas ytterligare inom Regeringskansliet. När det gäller arbetet med att följa upp de fastställda målen innebär införandet av ett delmål för god inomhusmiljö att inomhusmiljön förs in i det uppföljningssystem som finns knutet till miljökvalitetsmålen och som innebär att regeringen årligen rapporterar till riksdagen hur arbetet fortskrider och vart fjärde år redovisar en fördjupad utvärdering.

I arbetet med att uppnå en bättre inomhusmiljö är det givetvis av största vikt att kontinuerligt föra ut befintlig kunskap på området. Som ett exempel på sådan kunskapsspridning framhåller regeringen ett informationsmaterial – Hus och Hälsa – som tagits fram av Boverket och FORMAS som interaktiv utbildning på nätet. Regeringen erinrar också om de sammanställningar över kunskapsläget på området som vid flera tillfällen gjorts tillgängliga vid särskilt utlysta allergiår eller inomhusmiljöår. Sådana tvärsektorielle kampanjer torde enligt regeringens bedömning även behövas framöver.

Bostadsutskottet kan sammanfattningsvis inte se att det föreligger någon motsättning mellan motionärernas önskemål om ett nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön och det av riksdagen godkända miljömålsarbetet. Som utskottet kortfattat redogjort för kommer inom ramen för detta arbete att ingå verksamheter som likaväl hade kunnat benämnas ett handlingsprogram för inomhusmiljön. Utskottet anser givetvis, liksom motionärerna, att det hade varit till fördel om det redan nu varit möjligt att konkretisera mål även för andra faktorer som påverkar inomhusmiljön än ventilation och radon. Inriktningen på miljömålsarbetet är emellertid att successivt konkretisera målen för arbetet och att vidta åtgärder i takt med att tillräcklig kunskap finns att tillgå. Som framgår av propositionen står nu flera områden på tur att hanteras i arbetet för att uppnå en god inomhusmiljö.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2001/02:Bo28 (c) yrkande 1, 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 1, 2001/02:Bo325 (c) yrkande 23 och 2001/02:So497 (fp) yrkande 14.

Övriga åtgärder för en god inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå de motionsförslag om åtgärder för en god inomhusmiljö som behandlas i detta avsnitt. Utskottet hänvisar till att förslagen i flertalet fall nyligen har behandlats och avstyrkts av utskottet i andra betänkanden. *Jämför reservation 9 (c).*

Bostadsutskottet tar i detta avsnitt upp sju förslag framlagda i motion 2001/02:Bo28 (c) yrkandena 5–11. Det kan konstatera att flera av dessa förslag nyligen behandlats och avstyrkts av utskottet i annat sammanhang. Utskottet redovisar därför endast mycket kortfattat sina tidigare ställningstaganden i dessa frågor. Inte heller i övrigt ger förslagen i motionen utskottet anledning till annat än kortfattade överväganden. Nedan redovisas innebörden i respektive yrkande följt av utskottets kommentarer till dem.

Yrkande 5: Regeringen bör särskilt observera samt föreslå åtgärder som begränsar människors utsatthet för strålning i inomhusmiljön. Motionärerna framhåller bl.a. den strålning som kommer från kraftledningarna och mobiltelefonmaster.

Frågor om strålning från mobiltelefonmaster och kraftledningarna behandlades nyligen av bostadsutskottet i betänkande 2001/02:BoU9, Byggfrågor. Utskottet hänvisade i detta betänkande bl.a. till pågående överväganden om hanteringen av risker med elektromagnetisk strålning samt nödvändigheten att iakttäta försiktighet vid lokalisering av sändare för mobiltelefoni respektive kraftledningarna. Det bör vidare erinras om att ett av de fastställda miljökvalitetsmålen avser Säker strålmiljö. I målet ingår att riskerna med elektromagnetiska fält skall kartläggas så långt som möjligt och att nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att eventuella risker identifieras.

Yrkande 6: Statens stöd för teknisk utveckling på byggområdet bör i fortsättningen utformas så att större byggprojekt i ekologisk byggteknik blir möjliga att genomföra.

Sedan år 2001 kan ett bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet vid bostadsbyggande utgå. Bidrag får lämnas för de merkostnader som kan uppstå vid val av tekniska lösningar som minskar belastningen på miljön (se vidare SFS 2000:1389).

Yrkande 7: Det nationella arbetet med Agenda 21 bör förstärkas och inbegripa frågor om inomhusmiljön.

Bostadsutskottet har nyligen behandlat frågor om arbetet med Agenda 21 (bet. 2001/02:BoU8). Utskottet framhöll bl.a. att det ingår i uppgifterna för Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat att följa och stimulera arbetet på nationell nivå. Det får således förutsättas att kommittén vid behov särskilt uppmärksammar regeringen på de insatser inom ramen för Agenda 21-arbetet som behöver förstärkas.

Yrkande 8: Den yttre miljöns betydelse för inomhusmiljön bör uppmärksammas. Motionärerna framhåller bl.a. att grönområden bör planeras in när städer byggs ut.

Bostadsutskottet anser inte att ett allmänt formulerat tillkännagivande om att den yttre miljön också kan påverka inomhusmiljön skulle tjäna något syfte. Regeringen torde vara väl medveten om detta förhållande.

Yrkande 9: Ett förbud mot direktverkande elvärme vid nybyggnad och vid omfattande ombyggnader bör genast införas. Motionärerna anser att endast fritidshus bör undantas från detta förbud.

Ett enigt bostadsutskott avstyrkte den 21 mars ett motsvarande motionsförslag om ett omedelbart förbud mot direktverkande elvärme i betänkande 2001/02:BoU9. Utskottet hänvisade till ett uppdrag som Boverket nyligen fått att genomföra en analys av konsekvenserna av ett förbud mot direktverkande elvärme. Riksdagen följde utskottets förslag genom ett beslut den 12 april 2002.

Yrkande 10: Regeringen bör belysa olika aspekter på mekanisk och naturlig ventilation samt föreslå åtgärder så att dessa två system kan samverka. Motionärerna anser att det finns stora problem med mekanisk ventilation och framhåller i stället fördelarna med självdragsventilation. Enligt motionen motverkar gällande bestämmelser användningen av självdragsventilation. En översyn av dessa bestämmelser bör därför göras. Vidare bör enligt motionen Boverkets arbete inom ventilationsområdet liksom ventilationsindustrins påverkan ingående granskas av ett opartiskt organ.

Ett motsvarande yrkande om ventilation behandlades av utskottet våren 1998. Utskottet redogjorde då för gällande byggregler om ventilation och vissa utvärderingar på området (se bet. 1997/98:BoU4 s. 18). Det framhölls att byggreglerna i huvudsak är utformade som funktionskrav och att det inte anges vilken teknisk lösning som skall väljas för ventilationen i olika byggnader. Funktionskraven på inomhusluftens kvalitet anger bl.a. att byggnader skall utformas så att god luftkvalitet erhålls och att ventilationssystemen skall dimensioneras så att erforderlig mängd uteluft tillförs byggnaden. Utskottet fann vid sin behandling det inte erforderligt med något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandet.

Yrkande 11: Regeringen bör genast ta fram ett förslag om att i plan- och bygglagen förtydliga att kvalitetsansvarig skall vara opartisk. Motionärerna anser att man inte kan avvakta den översyn av reglerna om kvalitetsansvarig som regeringen aviserar i propositionen.

Regeringen konstaterar i propositionen att det i vissa avseenden har riktats kritik mot det system med kontrollplan och kvalitetsansvarig som infördes för sju år sedan. Ett av de problem som har uppmärksamats är att den kvalitetsansvarige ibland kan hamna i situationer som innebär att dubbla lojaliteter uppstår. Regeringen anför att tiden nu är mogen för en översyn för att klarlägga på vilket sätt tillämpningen av nuvarande regler kan förbättras. En sådan översyn föreslås ske i anslutning till den aviserade översynen av plan- och bygglagen. Regeringens ställningstagande i denna fråga ansluter till vad

bostadsutskottet tidigare i år förordat i betänkandena 2001/02:BoU6 och 2001/02:BoU9. Enligt utskottets mening förefaller det föga konstruktivt att som motionärerna begära att regeringen genast skall lägga fram ett förslag i frågan, dvs. utan att först analysera problemen och därefter utarbeta eventuella förslag om ändringar i regelsystemet.

Som framgått av utskottets kortfattade kommentarer till motion 2001/02:Bo28 (c) yrkandena 5–11 föreligger det inte tillräckliga skäl att tillstyrka de föreslagna tillkännagivandena till regeringen. Motionen avstyrks således i de aktuella delarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Delmål för inomhusmiljön (punkt 1)

av Knut Billing (m), Carl-Erik Skårman (m), Ewa Thalén Finné (m) och Sten Andersson (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo27 yrkandena 1 och 2 och avslår proposition 2001/02:128 punkt 1.

Ställningstagande

Vad gäller delmålen för inomhusmiljön motsätter vi oss punkten som avser radonhalten i befintliga fastigheter. Det gränsvärde för radon på 400 Bq/m³ luft som i dag tillämpas för befintliga byggnader är satt mot bakgrund av vad som hittills ansetts vara tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Nu föreslår regeringen att riksdagen skall fastställa ett mål som innebär att en sänkning skall genomföras av gränsvärdet till 200 Bq/m³ luft. Det finns enligt vår mening skäl att ifrågasätta en sådan sänkning, eftersom den kan medföra både praktiska problem och en stor ekonomisk belastning på fastighetsägarna och på samhällsekonomin i stort.

Rapporterna om riskerna med radon i inomhusluften bör givetvis tas på största allvar. Hittills har det emellertid ansetts ligga på fastighetsägarnas eget ansvar att ta ställning till om och när det är rimligt att vidta olika saneringsåtgärder vid lägre radonhalt än 400 Bq/m³. Om staten skall ta över detta ansvar genom att väsentligt skärpa det i dag tillämpade gränsvärdet måste det föreligga ett starkt vetenskapligt stöd för ett sådant krav. Något sådant stöd för att just nivån 200 Bq/m³ bör gälla i fortsättningen redovisas emellertid inte i propositionen.

Vi intar den principiella inställningen att retroaktivt verkande samhällskrav på den enskilde i det längsta bör undvikas. När regeringen nu lägger fram förslag som i praktiken innebär en retroaktiv skärpning borde också frågan om finansieringen av de nödvändiga åtgärderna ha behandlats. Det kan starkt ifrågasättas om inte staten borde stå för de kostnader som en skärpning skulle förorsaka.

Enligt vår mening bör riksdagen i stället för att nu förorda ett nytt gränsvärde för radon begära att regeringen ökar satsningen på forskning om radon i inomhusluften i syfte att ta fram en bättre vetenskaplig grund för framtida

insatser på området. Resurser bör också läggas på information om riskerna med radon. Informationen bör framför allt syfta till att förmå fastighetsägare med långt högre radonvärden än 400 Bq/m³ att åtgärda sina fastigheter. Det är också detta som borde vara riksdagens mål, dvs. att ingen skall bo i ett hus med högre radonhalt än 400 Bq/m³ luft.

Vi anser sammanfattningsvis att riksdagen inte bör godkänna det av regeringen föreslagna delmålet för inomhusmiljön. Riksdagen bör i stället med anledning av motion 2001/02:Bo27 (m) yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna vad vi ovan anför.

2. Handläggningen av radonbidraget (punkt 3)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo29 yrkande 6.

Ställningstagande

Det är ytterst angeläget att det stöd som ges till åtgärder mot radon i bostäder också används på ett riktigt sätt. I samband med bidragsgivningen bör därför råd kunna ges angående bl.a. val av konsulter och entreprenörer.

Småhusskadenämnden har genom sitt arbete med stöd till egnahem med fukt- och mögelskador fått en betydande erfarenhet och kompetens som också bör kunna tas till vara i samband med åtgärder mot radon. Myndigheten har också byggt upp ett omfattande kontaktnät med sakkunniga konsulter och entreprenörer runt om i landet. Vi anser därför att Småhusskadenämnden bör ges i uppdrag att administrera bidraget till åtgärder mot radon i bostäder.

Småhusskadenämndens arbete vad gäller bedömning av skador och erbjudande om åtgärder har hittills inriktats mot egnahem. Nämndens kompetens bör emellertid också kunna utnyttjas för stöd till andra typer av fastigheter, som hyresbostäder, förskolor och skolor.

Det vi nu med anledning av motion 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 6 anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Anslag för åtgärder mot radon m.m. (punkt 4)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo28 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är viktigt att uppföljningsbara mål formuleras som utgångspunkt för arbetet med att förbättra inomhusmiljön. Det är emellertid lika viktigt att se till att målen omsätts i praktisk handling. För att kunna förverkliga ambitionerna om en god inomhusmiljö krävs det därför att erforderliga medel avsätts i det kommande budgetarbetet för bl.a. åtgärder mot radon, fukt och mögel. Riksdagen bör redan nu, i samband med att ett delmål för inomhusmiljön fastställs, begära att regeringen i budgetarbetet beaktar de ökade resurskrav som en höjd ambitionsnivå för inomhusmiljön kommer att ställa.

Det vi nu med anledning av motion 2001/02:Bo28 (c) yrkande 2 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Nationellt register för radon- och ventilationsstatus (punkt 5)

av Knut Billing (m), Carl-Erik Skårman (m), Ewa Thalén Finné (m) och Sten Andersson (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo27 yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen avser att ge Lantmäteriverket i uppdrag att utreda hur uppgifter om byggnaders radon- och ventilationsstatus kan samlas i ett nationellt register. Vi anser att det måste föreligga mycket tungt vägande motiv om nya statliga register över landets invånare eller deras egendom skall inrättas. Några motiv av en sådan dignitet redovisas inte i propositionen när det gäller det planerade registret över radon- och ventilation.

Varje nytt statligt register medför en ökad risk för att människors integritet kan bli kränkt. Även om riskerna med ett enskilt register kanske är begränsade måste den sammantagna effekten av alla register beaktas. I förlängningen kan vi annars få ett samhälle där staten har insyn i snart sagt varje förhållande som rör den enskildes liv. En sådan samhällsutveckling måste motverkas genom att varje förslag om utökad registrering noga prövas.

Riksdagen bör enligt vår mening framhålla för regeringen att det saknas tillräckliga skäl att införa ett nationellt register för radon- och ventilationsstatus. Någon utredning med denna inriktning bör därför inte komma till stånd.

Vad vi nu med anledning av motion 2001/02Bo27 (m) yrkande 3 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Åtgärder mot radon i övrigt (punkt 6)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo29 yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Fastighetsägarna bör på olika sätt stimuleras att vidta åtgärder i byggnader med höga radonhalter. Åtgärderna måste utgå från riktigt genomförda mätningar av radonhalten och bedömningar av källan till radonförekomsten. Därefter måste rätt åtgärder vidtas med utgångspunkt från förhållandena i varje enskilt fall. För alla dessa steg i en s.k. radonsanering krävs emellertid att de utförs av väl utbildad personal. Tyvärr finns det oroande uppgifter om att var tredje radonsanering inte leder till sänkta radonhalter i inomhusluften. Orsaken är sannolikt att det råder brist på kunnig saneringspersonal som genomgått den utbildning på området som ges av Strålskyddsinstitutet. Bara ett tiotal personer går varje termin denna utbildning. Av dem är de flesta miljöhandläggare från kommunerna.

Ett sätt att påverka utbudet av kunnig saneringspersonal är att utforma ett system för certifiering med en kravspecifikation som tillgodoser de olika typer av kompetens som erfordras. Någon sådan certifiering av saneringsföretagen finns inte i dag. Radonutredningen föreslog att en kravspecifikation skulle tas fram under SSI:s ledning men regeringen lägger inte fram något förslag med denna inriktning. Vi anser att målet om en sänkning av radonhalten i skolor, förskolor och bostäder måste följas upp med en rad olika konkreta åtgärder. Utvecklingen av ett certifieringssystem för radonsanerare är en av de konkreta åtgärder som erfordras.

Vi är vidare kritiska till att regeringen i propositionen helt undviker att behandla en av källorna till radonförekomsten i våra byggnader, nämligen radon från dricksvatten. Orsaken är sannolikt att regeringen anser att radon i dricksvatten är en livsmedelspolitisk fråga. Vi anser att det är olyckligt att göra denna typ av sektorsindelning av problem som har ett starkt samband och rimligen bör beredas i ett sammanhang. Det kan för övrigt noteras att regeringen i sina skrivelser om miljöstrategier m.m. brukar framhålla det önskvärda i tvärsektoriella syn- och angreppssätt. Radon i dricksvatten och inomhusluft bör således få likartad behandling. Det innebär bl.a. att den möjlighet till bidrag till radonsanering av dricksvatten som upphörde den 1 augusti 1999 bör återinföras.

Det vi nu med anledning av motion 2001/02:Bo29 (kd) yrkandena 3–5 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Byggnadsdeklarationer (punkt 7)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo28 yrkande 12 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Bo257 och 2001/02:Bo261.

Ställningstagande

En god inomhusmiljö och en utveckling mot miljöanpassade bostäder är en viktig del i folkhälsoarbetet och insatserna för att förhindra allergiernas utbredning. En av förutsättningarna för att detta arbete skall bli framgångsrikt är att det finns kunskap om de grundläggande faktorer som påverkar inomhusmiljön i vårt byggnadsbestånd. Genom obligatoriska byggnadsdeklarationer skulle alla berörda kunna ges en sådan kunskap. Byggnadsdeklarationerna skulle ge såväl fastighetsägare som boende en möjlighet att ta ställning till bl.a. riskerna med hälsofarliga byggmaterial och tekniska lösningar.

Det har nu gått snart sju år sedan riksdagen på bostadsutskottets initiativ begärde att regeringen skulle ta fram ett system för deklaration av bostäder som kunde komma i praktiskt bruk så snart som möjligt. Regeringen har genom nya utredningsuppdrag förhållat frågan flera gånger. Inte heller i den nu aktuella propositionen vågar man ta ställning utan aviserar ytterligare en utredning. Dessutom tycks regeringen nu anse att ett eventuellt system för byggnadsdeklarationer skall vara frivilligt och begränsas till frågor om radon och ventilation samt eventuellt energianvändning.

Jag delar inte regeringens inställning i denna fråga. Regeringen bör i stället anmodas att snarast lägga fram ett förslag om ett obligatoriskt system för byggnadsdeklarationer som även omfattar bl.a. de ingående byggnadsmaterialen i byggnaden. Deklaration av ingående byggmaterial är från allergi- och hälsosynpunkt av största vikt. En sådan deklaration kan också bidra till att ökade krav kan ställas på byggnadsmaterialproducenterna att lämna tydlig information om vad deras produkter innehåller.

Det jag nu med anledning av motion 2001/02:Bo28 (c) yrkande 12 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det anförda torde även innebära att motionerna 2001/02:Bo257 (v) och 2001/02:Bo261 (s) till stor del får anses vara tillgodosedda.

7. Byggforskning och experimentbyggande (punkt 9)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo28 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Bo29 yrkande 2.

Ställningstagande

Vid sidan av ett mål för en god inomhusmiljö och ett nationellt handlingsprogram för de åtgärder som behöver vidtas, måste också en tillräcklig byggforskning med inriktning på inomhusmiljön garanteras. Obeprövade byggmetoder och nya byggmaterial ligger bakom en stor del av dagens inomhusmiljöproblem. Det behövs därför ökade satsningar på forskning både vad gäller material och byggteknik. En del av dessa satsningar bör komma till stånd i form av s.k. experimentbyggande där nya metoder kan prövas under realistiska förhållanden. Denna typ av satsningar är en förutsättning för att kunna undvika att felaktiga metoder och material kommer till användning i stor skala i det serieproducerade byggandet. För att garantera att experimentbyggandet får tillräcklig omfattning bör särskilda anslagsmedel avsättas för denna verksamhet.

När lösningar på problemen med inomhusmiljö diskuteras är det viktigt att utgå från de människor som vistas mycket inomhus och som löper särskilt stor risk att bli drabbade av bristerna i byggandet. Det gäller inte minst de som vistas i lokaler för skolor och förskolor, dvs. i första hand barn, ungdomar och kvinnor. I dessa grupper finns det ofta synpunkter och konkreta förslag på vilka, i flera fall tämligen enkla, åtgärder som skulle kunna vidtas för att väsentligt förbättra inomhusmiljön. Det kan gälla alltifrån frågor om ventilationen till val av golvmaterial. Det är mot denna bakgrund angeläget att även byggforskningen kan bedrivas utifrån ett kvinno-, barn- och ungdomsperspektiv.

Det vi nu anfört med anledning av motionerna 2001/02:Bo28 (c) yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön (punkt 10)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo28 yrkande 1, 2001/02:Bo29 yrkande 1, 2001/02:Bo325 yrkande 23 och 2001/02:So497 yrkande 14.

Ställningstagande

I propositionen lägger regeringen fram ett förslag om att miljömålet God bebyggd miljö skall kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön. Vi har inga invändningar mot detta delmål när det gäller de frågor som behandlas, dvs. radon och ventilation. Däremot kan det konstateras att förslaget om åtgärder för att uppnå målet nästan helt lyser med sin frånvaro. Den viktigaste invändningen mot propositionen är emellertid att en rad viktiga områden för inomhusmiljön lämnats nästan helt obehandlade. Det gäller exempelvis frågor om fukt- och mögelskador, farliga emissioner från byggnadsmaterial, buller, magnetiska och elektriska fält samt frågor om luftföroreningar från källor utanför byggnader. Vidare borde en tydlig koppling ha gjorts mellan arbetet för att uppnå en god inomhusmiljö och folkhälsoarbetet i övrigt, liksom till det nationella Agenda 21-arbetet.

Vi förordar att regeringen snarast tar initiativ till att ett nationellt handlingsprogram för inomhusmiljön utarbetas. Förslag med denna inriktning läggs fram i motioner (kd) och (c) väckta med anledning av propositionen. Vikten av ett arbete inriktat på att lösa de hälsoproblem som följer av en dålig inomhusmiljö framhålls också i två motioner (c) respektive (fp) från allmänna motionstiden.

Det nationella handlingsprogrammet bör utgå från ett helhetsperspektiv på den komplexa problembilden för inomhusmiljön. Det innebär att all kunskap om hur olika faktorer i inomhusmiljön påverkar människors hälsa bör kopplas samman i stället för att behandlas separat. Det är också nödvändigt att samordna insatserna för en bättre inomhusmiljö med det samlade folkhälsoarbetet med bl.a. allergiproblemen. Allergierna fortsätter att öka, och vi vet att det är faktorer i vår omgivande miljö, såväl inomhus som utomhus, som orsakar ökningen. Arbetet med att kvalitetssäkra bostäder, förskolor, skolor, äldreboenden osv. måste drivas på en bred front. Det behöver därför utvecklas miljömärknings- och värderingssystem, byggvarudeklarationer och olika typer av miljöcertifiering.

Det vi nu anfört med anledning av motionerna 2001/02:Bo28 (c) yrkande 1, 2001/02:Bo29 (kd) yrkande 1, 2001/02:Bo325 (c) yrkande 23 och 2001/02:So497 (fp) yrkande 14 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Övriga åtgärder för en god inomhusmiljö (punkt 11)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo28 yrkandena 5–11.

Ställningstagande

Centerpartiet har i motion 2001/02:Bo28 riktat kritik mot regeringens proposition om inomhusmiljön i flera avseenden. Till stor del gäller kritiken att regeringen är alltför passiv när det gäller att vidta eller föreslå konkreta åtgärder som kan leda till en bättre inomhusmiljö. I motionen läggs därför fram förslag om tillkännagivanden till regeringen i ett antal frågor som bör ägnas särskild uppmärksamhet i arbetet för en bättre inomhusmiljö. Jag anser att riksdagen bör ställa sig bakom de sju yrkanden i Centerpartiets motion som behandlas under rubriken Övriga åtgärder för en god inomhusmiljö:

Yrkande 5: Regeringen bör särskilt observera samt föreslå åtgärder som begränsar människors utsatthet för skadlig strålning i inomhusmiljön.

Försiktighetsprincipen bör tillämpas vid allt byggande och alla installationer som kan medföra att människor utsätts för strålning. En lösning som bör övervägas är att i större utsträckning än i dag gräva ned kraftledningar för att minska exponeringen från elektromagnetiska fält. Regeringen bör särskilt observera samt föreslå åtgärder som begränsar människors utsatthet för skadlig strålning i inomhusmiljön.

Yrkande 6: Ekologiskt riktiga metoder bör på bred front introduceras i allt byggande.

I utvecklingen mot ett kretsloppsanpassat samhälle är det hög tid att utnyttja de kunskaper som finns och på bred front introducera ekologiskt riktiga metoder i allt byggande. Ekologiska lösningar kan tillämpas även i stadsmiljö och mer storskaligt byggande samt vid ombyggnad och upprustning av befintliga hus. Kretsloppsanpassade avloppssystem bör kunna användas även i stadsområden. Statens stöd för teknisk utveckling på byggområdet måste i fortsättningen utformas så att större byggprojekt i ekologisk byggteknik blir möjliga att genomföra.

Yrkande 7: Det nationella Agenda 21-arbetet bör intensifieras och förstärkas i frågor som inbegriper inomhusmiljön.

I arbetet för ett mer miljöanpassat samhälle är Agenda 21 en viktig utgångspunkt. Detta gäller även för arbetet med en god inomhusmiljö. I ett antal kommuner bedrivs ett aktivt Agenda 21-arbete för att åstadkomma ekologiskt hållbara städer och samhällen. På många håll behövs det däremot krafttag för att miljöarbetet på allvar skall komma i gång och de uppställda målen nås. Det bör därför vidtas åtgärder i syfte att intensifiera det nationella miljöarbetet inom ramen för Agenda 21 och i detta arbete även inkludera de frågor som rör inomhusmiljön.

Yrkande 8: Den yttre miljöns betydelse för inomhusmiljön bör ägnas större uppmärksamhet.

Den yttre miljön har stor betydelse för inomhusmiljön. Förekomsten av buller och avgaser, som har en klart negativ hälsopåverkan, måste minimeras. För att städerna skall kunna erbjuda en god livsmiljö måste vi också slå vakt om grönområdena. Eftersom föroreningar och skadliga ämnen i luften tas om

hand av ”de gröna lungorna” blir effekten bättre luft både inomhus och utomhus.

Yrkande 9: Ett förbud mot direktverkande elvärme både vid nybyggnation och vid omfattande ombyggnader bör snarast införas.

En effektiv energianvändning utgör en viktig del i arbetet med att åstadkomma en god bebyggd miljö. I dag används omkring 40 % av Sveriges elenergi för uppvärmning och luftkonditionering av bostäder och lokaler. Denna andel måste minskas. I dag finns fortfarande möjlighet att installera direktverkande elvärme i en- och tvåbostadshus, både vid ny- och ombyggnation. För att nå målet om en lägre förbrukning av elenergi måste användningen av direktverkande elvärme vid nybyggnation och omfattande ombyggnation genast förbjudas. Endast fritidshus bör undantas från dessa bestämmelser.

Yrkande 10: Regeringen bör belysa olika aspekter på mekanisk och naturlig ventilation samt föreslå åtgärder så att dessa två system kan samverka.

För att åstadkomma en god inomhusmiljö och samtidigt minska energiförbrukningen bör användningen av mekaniska från- och tilluftssystem begränsas. Dessa system leder ofta till stora problem. En stark luftgenomströmning ger en känsla av kyla och leder till behov av att höja temperaturen i lokalerna. Därmed blir luftfuktigheten lägre. Det uppstår ”torr luft”, vilket blir grogrund för bakterier och virus, med ökande allergier och luftvägsinfektioner som följd.

Det finns i dag kunskap om andra, mer naturliga ventilationssystem som har visat sig vara mer effektiva, hälsosamma och mindre kostnadskrävande än mekanisk ventilation. Självdrag är en väl beprövad ventilationsprincip i äldre hus. Med nya tekniska lösningar är det i dag fullt möjligt att utveckla självdragstekniken för dagens energi- och komfortkrav. Gällande bestämmelser och tillämpningar av dessa bestämmelser ger dock inte utrymme för en sådan utveckling. En översyn av gällande bestämmelser för ventilation bör ske så att naturlig ventilation lyfts fram och möjliggörs. Vidare bör Boverkets arbete inom ventilationsområdet ingående granskas av ett opartiskt organ. Ventilationsindustrins påverkan på utvecklingen mot en allt högre grad av mekanisk ventilation bör samtidigt utredas.

Yrkande 11: Regeringen bör snarast lägga fram ett förslag om att i plan- och bygglagen förtydliga kravet att den kvalitetsansvarige skall vara opartisk.

Det påpekas i propositionen att den kvalitetsansvarige kan hamna i situationer med dubbla lojaliteter mot sin uppdragsgivare, byggherren, och de samhällskrav som den kvalitetsansvarige är satt att bevaka. Regeringen tycks emellertid inte ha för avsikt att lägga fram något förslag som kan begränsa detta mycket allvarliga problem. Man konstaterar endast att ”tiden nu är mogen för en översyn av nuvarande regler” och avser att låta denna fråga ingå i den aviserade PBL-översynen. Jag anser emellertid att frågan har sådan vikt att den bör övervägas separat i syfte att snarast lägga fram ett förslag om ändring av PBL som förtydligar kravet på en opartisk kvalitetsansvarig vid byggande.

Vad jag ovan anfört med anledning av motion 2001/02:Bo28 (c) yrkan-
dena 5–11 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilka punkter i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas.

Åtgärder mot radon i bostäder (punkt 2–4)

Knut Billing (m), Carl-Erik Skårman (m), Ewa Thalén Finné (m) och Sten Andersson (-) anför:

I avsnittet med rubriken Åtgärder mot radon i bostäder finns flera ställningstaganden som vi har principiella invändningar mot. Vi har emellertid endast reserverat oss vad gäller en fråga, ett nationellt register för ventilations- och radonstatus.

Utskottets ställningstaganden i avsnitten om medel för utbildning på radonområdet, handläggning av radonbidraget samt anslag för åtgärder mot radon, bygger på att ett särskilt radonbidrag kan utgå. Vi har tidigare, senast i samband med budgetbehandlingen hösten 2001, förordat att denna bidragsform bör avvecklas och att statens insatser på området i stället bör inriktas på informationsåtgärder. Vi vidhåller denna uppfattning men har nu valt att inte reservera oss i de aktuella avsnitten eftersom inga nya medel för bidragsverksamhet efter år 2002 föreslås. Det kan därför anstå till budgetberedningen hösten 2002 att ta ställning till eventuella statliga insatser på radonområdet efter år 2002.

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:128 föreslås att riksdagen godkänner

1. regeringens förslag om delmål för inomhusmiljön inom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (avsnitt 4).
2. att det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda ramanslaget 31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder för år 2002 också får användas för utbildning på radonområdet (avsnitt 5.2).

Följdmotioner

2001/02:Bo27 av Knut Billing m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag att sänka gränsvärdena för radon i befintlig bebyggelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad i motionen anförs om behovet av omedelbara forskningsinsatser för att fastställa vetenskapligt korrekta gränsvärden för befintlig bebyggelse.
3. Riksdagen beslutar att inte tillsätta en utredning om möjligheterna att skapa ett nationellt register där uppgifter om radon- och ventilationsstatus kan samlas.

2001/02:Bo28 av Rigmor Stenmark m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt handlingsprogram om boende och hälsa arbetas fram.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erforderliga medel avsätts under kommande års budgetar så att ambitionerna om en god inomhusmiljö kan förverkligas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i ökad utsträckning satsa på byggforskning, både vad gäller material och byggteknik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa på byggforskning även utifrån ett kvinno-, barn- och ungdomsperspektiv.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen särskilt bör observera samt föreslå åtgärder som begränsar människors utsatthet för skadlig strålning i inomhusmiljön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på bred front introducera ekologiskt riktiga metoder i allt byggande.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera det nationella Agenda 21-arbetet samt i detta arbete förstärka frågorna som inbegriper inomhusmiljön.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den yttre miljöns betydelse för inomhusmiljön.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbjuda direktverkande elvärme både vid nybyggnation och vid omfattande ombyggnader.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att belysa olika aspekter på mekanisk och naturlig ventilation samt att föreslå åtgärder så att dessa två system kan samverka.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i PBL förtydliga vad som i motionen anförs om en opartisk kvalitetsansvarig i byggandet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra ett deklarationssystem för bostäder obligatoriskt.

2001/02:Bo29 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt handlingsprogram bör tillskapas för inomhusmiljöfrågorna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en satsning på experimentbyggande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om certifiering av radonsanerare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tvärsektorielt synsätt beträffande radon.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bidrag till radonsanering av vatten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Småhusskadenämnden bör administrera bidraget till åtgärder mot radon i bostäder.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:Bo252 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ytterligare åtgärder för att motverka lågfrekvent buller i boendemiljön.

2001/02:Bo257 av Owe Hellberg m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljö- och energideklarationer av bostäder.

2001/02:Bo261 av Carina Hägg och Yilmaz Kerimo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljödeklaration av fastigheter.

2001/02:Bo325 av Agne Hansson m.fl. (c):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av en god inomhusmiljö.

2001/02:So497 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en bra bostad.